

МИГРАЦИЯЛЫҚ ПРОЦЕСТЕРДІҢ ТАРИХИ КОНТЕКСТІ: ЕУРОПАНЫҢ ІРІ ЕЛДЕРІНІҢ БОСҚЫНДАР МӘСЕЛЕСІН ШЕШУДЕГІ ТӘЖІРИБЕСІ

М.Ш. Назарова¹ , А.Б. Сарсенбаев² , А.С. Абдирайымова^{*3}

¹ Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы, Қазақстан

² Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті, Алматы, Қазақстан

³ М. Тынышпаев атындағы АЛТ Университеті, Алматы, Қазақстан

E-mail: nazar.merey@mail.ru, sarsenbayev.akybek@kaznaru.edu.kz, ardasha_69@mail.ru

Аңдатпа. Мақалада Франция мен Германияның миграциялық процестері Еуропалық Одақтағы ең үлкен миграциялық ағындары бар елдер ретінде жан-жақты қарастырылады. Миграциялық саясат, заңнамалық бастамалар және босқындар мен мигранттарға қолдау көрсетуге бағытталған интеграциялық бағдарламалар талданады. Мақалада тарихи фактілерге ерекше назар аударылады, әсіресе, екі елдің миграция тарихындағы маңызды кезеңдер мен оқиғалар атап өтіледі. Мигранттардың саны мен ұлттық құрамына қатысты статистикалық деректер ұсынылып, қоғамдық пікір мен оның саяси шешімдерге әсері талқыланады. Бұл контексте миграция мәселесіне қатысты қоғамдық пікірдің өзгерісі, мигранттарға деген қарым-қатынас және қоғамдағы қабылдау деңгейі маңызды рөл атқарады. Зерттеу миграцияға кешенді көзқарастың әлеуметтік тұрақтылық пен қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін маңыздылығын атап көрсетеді.

Тарихи контекст миграциялық процестердің динамикасын және олардың қазіргі қоғамға әсерін түсінуге көмектеседі. Мәселен, осы кезеңге дейінгі миграциялық толқындардың әсері бүгінгі күнде интеграциялық саясаттарға қалай ықпал ететіндігі талданады. Нәтижесінде миграцияның тиімді басқарылуы Еуропалық Одақтағы әлеуметтік үйлесімділікті арттыруға ықпал ететіндігі, ал өткен тәжірибелердің сабақтары қазіргі саясатты қалыптастыруда маңызды фактор болып табылатыны айқын көрсетіледі. Сонымен қатар миграция мәселесіне қатысты түрлі көзқарастар мен пікірлердің қоғамдық талқылаулардағы рөлі зерттеледі, бұл миграциялық процестердің кешенді сипаттамасын көрсетеді. Сонымен қатар мақалада миграцияның экономикалық әсерлері, мәдени алмасу және әлеуметтік интеграция сияқты аспектілеріне де назар аударылады. Мигранттардың қоғамға қосқан үлесі мен олармен байланысты туындаған қиындықтар, мысалы, жұмыс нарығына ену, білім алу және мәдени адаптация мәселелері талқыланады. Бұл факторлар миграциялық процестердің әлеуметтік тұрақтылықты сақтау мен дамытудағы рөлін тереңірек түсінуге мүмкіндік береді.

Түсті: 03.10.2025; Мақұлданды: 25.09.2026; Онлайн қолжетімді: 30.09.2026

Түйін сөздер: миграциялық процестер, Франция, Германия, Еуропалық Одақ, босқындар, саясат, интеграция, тарих, миграциялық толқындар, әлеуметтік өзгерістер, мәдени алмасу, тарихи контекст, саяси шешімдер.

Кіріспе

Еуропа қазіргі уақытта миграциялық ағындардың елеулі өсуіне куә болып отыр. Бұл өзгерістер қарулы қақтығыстар, экономикалық тұрақсыздық пен климаттың өзгеруі сынды бірнеше факторлардың нәтижесінде орын алуда. Мұндай жағдай миллиондаған адамдардың өміріне тікелей әсер етіп, еуропалық мемлекеттердің миграциялық саясаттарын қайта қарауға мәжбүр етеді. Біріккен Ұлттар Ұйымының Босқындар жөніндегі Жоғары комиссарының (УВКБ ООН) мәліметтері бойынша 2023 жылы Еуропа елдерінде 6 миллионнан астам босқын мен баспана сұраушы тіркелген, бұл Еуропа Одағында жалпы халықтың 1,5%-ын құрайды [1]. Бұл көрсеткіш жағдайдың қаншалықты күрделі екенін көрсетеді, сондықтан миграциялық саясатты жан-жақты зерттеу қажеттілігі айқын сезіледі.

Еуропаға көптеген мигранттар қақтығыс аймақтарынан келеді. Мысалы, 2022 жылы 3 миллионнан астам украиналық босқын әскери қақтығыстарға байланысты түрлі еуропалық елдерде баспана тапты [2]. Сонымен қатар Сирия, Ауғанстан және Венесуэла сияқты гуманитарлық дағдарыстар мен қарулы қақтығыстардың жалғасып жатқан елдерден де көптеген адамдар көшуге мәжбүр. Бұл жағдайлар мигранттар санының артуына ғана емес, босқындарды қабылдайтын елдер үшін қосымша қиындықтарды туғызуда. Миграция статистикалық көрсеткіштен гөрі, саяси деңгейде де, қоғамдық санада да ерекше назар аударуды талап ететін әлеуметтік феноменге айналды.

Еуропалық шекараны қорғау агенттігінің (Frontex) мәліметтері бойынша, 2023 жылы Еуропа Одағында 330,000-нан астам заңсыз шекара кесу оқиғасы тіркелген, бұл өткен жылмен салыстырғанда 24%-ға артық [3]. Негізгі маршруттар әлі де Жерорта теңізі арқылы өтетін теңіз жолдары болып табылады, онда суға бату саны өсіп келеді. Халықаралық миграция ұйымының (ИОМ) мәліметтері бойынша, 2023 жылы 1,400-ден астам суға бату оқиғасы тіркелген [4]. Бұл халықаралық реакцияны талап етеді. Кеме апатында өлгендердің санының артуы қауіпсіз және тиімді миграциялық маршруттардың қажеттілігін көрсетіп, қиын жағдайда қалғандарға гуманитарлық көмек көрсетудің маңыздылығын айқындайды.

Германия мен Франция мемлекеттері босқындар үшін қоныс аударудың негізгі бағыттардың бірі болып табылатыны бәрімізге мәлім. Германия 2015 жылдан бері 1,5 миллионнан астам босқынды қабылдады, бұл оны Еуропадағы ең үлкен қабылдаушы ел етеді [5]. Алайда, бұл ел қоғамдық пікірмен байланысты қиындықтарға тап болды: сауалнамаларға сәйкес, халықтың 60%-ы миграцияның еңбек нарығы мен қауіпсіздікке әсері жөнінде алаңдаушылық білдіреді [6]. Бұл жағдай гуманитарлық және әлеуметтік-экономикалық аспектілерді ескеретін тиімді және теңдестірілген шешімдерді әзірлеу қажеттілігін көрсетеді. Қоғам миграциялық саясатты қалыптастыру процесіне тартылуы тиіс, осылайша мигранттарға қатысты теріс көзқарасты төмендетуге мүмкіндік туғызады.

Франция бай миграциялық тарихымен, соңғы жылдары шекаралық бақылауды күшейтіп, босқындардың құқықтық мәртебесі анықталмағандардың санының артуына әкелді. 2022 жылы босқын мәртебесін алу туралы өтініштер саны 150,000 шамасында болды, олардың басым бөлігі қақтығысқа ұшыраған елдердің азаматтары [7]. Бұл баспана жүйесі мен әлеуметтік интеграция үшін қосымша қиындықтарды тудырады. Мигранттарға гуманитарлық көзқарастың қажеттілігі және олардың қоғамға интеграциясы үшін жағдайлар жасау мәселелері билік пен қоғам тарапынан назар аударуды талап етеді.

Сондықтан, Еуропадағы миграция күрделі және көпқырлы мәселе болып табылады, ол теңдестірілген тәсілді және халықаралық ынтымақтастықты талап етеді. Әр ел босқындарға қатысты түрлі стратегиялар мен әдістерді көрсетеді, бұл тұрақты шешімдерді әзірлеу қажеттілігін айқындайды. Бұл шешімдер гуманитарлық және әлеуметтік-экономикалық аспектілерді ескере отырып, ұзақ мерзімді тұрақтылықты және әртүрлі мәдениеттер мен қоғамдардың еуропалық континентте үйлесімді өмір сүруін қамтамасыз етуі тиіс.

Қазіргі таңда миграция әлемдегі ең өзекті және жиі талқыланатын тақырыптардың бірі болып табылады, әсіресе Еуропада, мұнда миграциялық ағындар мен саясатта елеулі өзгерістер болып жатыр. Бұл мақаланың өзектілігі Германия мен Франция сияқты екі маңызды елдің миграциялық саясатын терең

зерттеу қажеттілігінде, себебі әрбір ел өзіндік қиындықтар мен мүмкіндіктерге тап болып отыр.

Біріншіден, миграция қоғамның әлеуметтік, экономикалық және мәдени аспектілеріне терең әсер етеді. Глобалдық конфликтілер, экономикалық тұрақсыздық және климаттық өзгерістер жағдайында босқындар мен баспана іздеушілердің саны артып келеді. Сондықтан, мемлекеттердің осы мәселелерге қалай жауап беретінін түсіну өте маңызды.

Екіншіден, Германия мен Франция Еуропадағы мигранттар үшін негізгі бағыттар болып табылады. Олардың миграциялық саясатын және оның салдарын зерттеу, әр елдің табысты тәжірибелері мен кездесетін қиындықтарын анықтауға мүмкіндік береді. Бұл білім ұлттық және халықаралық деңгейде тиімді әрі гуманистік миграциялық саясатты қалыптастыру үшін пайдалы болуы мүмкін.

Соңында, миграцияның гуманитарлық аспектілеріне және адам құқықтарын құрметтеу қажеттілігіне назар аудару да маңызды. Осы екі елдің контекстінде миграциялық мәселелерді талқылау, миграциямен байланысты әлеуметтік және экономикалық шындықтарды тереңірек түсінуге мүмкіндік береді, сондай-ақ бұл құбылысқа жауапкершілікпен қарау қажеттілігін арттырады.

Мақаланың басты мақсаты – Еуропалық Одақтағы миграциялық ағымдарды айқын көрсететін мысалдар ретінде Германия мен Франция мемлекеттеріндегі миграциялық саясатты талдап, оның аталған елдердегі қоғам мен экономикаға тигізетін әсерін зерттеу. Атап айтқанда, бұл мемлекеттердің миграция мәселесіне қатысты қандай стратегиялар қолданатыны, оның ішінде заңнамалық бастамалар, интеграция бағдарламалары және шекараны бақылау шаралары қарастырылады. Сонымен қатар, миграциялық саясаттың әлеуметтік тұрақтылық, еңбек нарығы және қоғамдық пікірге әсерін бағалау маңызды болады. Босқындар мен баспана іздеушілердің өмір сүру шарттарына, сондай-ақ азаматтық қоғамның мигранттарды қолдаудағы рөліне назар аударылады. Әр елдің миграциялық ағындарды басқару тәжірибесін салыстыру, тиімді шешімдерді және назар аударуды қажет ететін проблемаларды анықтауға мүмкіндік береді. Бұл Еуропадағы миграциялық процестердің күрделілігі мен көп қырлылығын, сондай-ақ олардың қоғамға тигізетін әсерін тереңірек түсінуге көмектеседі.

Франция мен Германияның миграция тарихы терең және көпқабатты. Францияда 20-шы ғасырдың басында жұмыс күшіне деген сұраныс миграцияның алғашқы толқындарын тудырды. Постколониялық кезеңде, әсіресе Алжирден келген босқындар мен мигранттар, Францияның демографиялық және мәдени құрылымына айтарлықтай әсер етті.

Германияда екінші дүниежүзілік соғыстан кейін «гестапо» бағдарламасы аясында жұмысшы миграциясы белсенді түрде жүргізілді. Түркия, Италия және Грекиядан келген мигранттар неміс экономикасын қалпына келтіруге көмектесті. 1990-шы жылдары Шығыс Еуропадан, әсіресе Балтық елдерінен, мигранттар саны артты.

Соңғы жылдарда Сириядағы дағдарыс сияқты геосаяси оқиғалар Германияға және Францияға жаңа босқындар толқындарын алып келді. Бұл миграциялық ағындар қоғамда талқылау мен саяси шешімдерді талап етті, сонымен қатар екі елдің интеграциялық саясаттарына әсер етті. Тарихи тәжірибе қазіргі миграциялық мәселелерді шешуде маңызды сабақтарды ұсынады.

Зерттеу әдістері мен материалдары. Мақаланың әдіснамасы миграциялық саясатты және оның әлеуметтік-экономикалық салдарын жан-жақты зерттеуге бағытталған. Зерттеу барысында Германия мен Франциядағы миграциялық саясат туралы ақпараттарды жинау үшін ресми құжаттар, статистикалық мәліметтер және халықаралық ұйымдардың баяндамалары терең талданды. Бұл деректер миграциялық ағындардың динамикасы, қабылданған заңнамалық шаралар және интеграция бағдарламаларының тиімділігі туралы нақты мәліметтерді ұсынады.

Салыстырмалы талдау әдісі арқылы әр елдің миграциялық саясатын, құқықтық негіздерін, шекаралық бақылау шараларын және интеграция бағдарламаларын зерттеу жүзеге асырылды. Бұл әдіс әр елдің тәжірибесіндегі ерекшеліктер мен ортақ мәселелерді анықтауға мүмкіндік берді, сондай-ақ миграцияның әлеуметтік және экономикалық салдарын бағалауға септігін тигізді. Кейс-стадиді зерттеу арқылы нақты жағдайлар мен мысалдар қарастырылып, миграциялық саясаттың тиімділігі мен проблемалары анықталды.

Әдебиетке шолу жасау арқылы миграция, әлеуметтік интеграция және құқықтық аспектілер туралы ғылыми мақалалар мен зерттеулер қарастырылды, бұл зерттеу тақырыбының теориялық негізін

нығайтуға көмектесті. Осы әдістемелік тәсілдердің үйлесімі миграциялық саясаттың кешенді зерттелуіне, оның қоғамдағы салдарын тереңірек түсінуге және болашақта тиімді шешімдер ұсынуға мүмкіндік береді.

Нәтижелер мен талқылаулар.

Германия

Германияның миграция тарихы бірнеше маңызды кезеңдерден тұрады. 19-шы ғасырда Германияда өнеркәсіптік революция басталып, жұмыс күшіне деген сұраныс арта түсті. Бұл кезеңде ел ішінен ауылдардан қалаға көшу, сондай-ақ шетелден жұмысшыларды тарту процесі басталды. Бұл миграция Германияның индустриализациясына және экономикалық дамуына үлкен әсер етті.

Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін Германияда «гестапо» бағдарламасының негізінде шетелдік жұмысшыларды қабылдау үдерісі белсенді түрде жүргізілді. 1950-60 жылдар аралығында Түркия, Италия, Грекия және Испаниядан келген мигранттар неміс экономикасын қалпына келтіруге зор үлес қосты. Бұл жұмысшылар Германияда ұзақ мерзімді тұрғылықты мекенжайға ие бола бастады, нәтижесінде олар жаңа мәдени топтарды қалыптастырды. Неміс қоғамында «шетелдік жұмысшылар» ретінде танылған бұл мигранттар, кейіннен, неміс мәдениетіне интеграциялана бастады.

1990-шы жылдары Шығыс Еуропадан, әсіресе бұрынғы Кеңес Одағынан және Балтық елдерінен мигранттар ағымы күшейді. Бұл кезеңде неміс үкіметі этникалық немістерді, яғни «ағайын немістерді» қабылдау саясатын жүзеге асырды. Бұл саясат мәдени байланыстарды нығайтып, Германиядағы этникалық әртүрлілікті арттырды.

Соңғы жылдары, әсіресе 2015 жылғы миграциялық дағдарыс кезінде, Германия көптеген босқындарды, оның ішінде Сирия, Ауғанстан және Ирактан келгендерді қабылдады. Бұл миграциялық толқындар қоғамда жан-жақты талқылаулар мен саясатты өзгерту қажеттілігін туғызды. Германияның миграциялық саясатына жаңа өлшемдер енгізіліп, босқындардың интеграциясы мен әлеуметтік қабылдауы мәселелері басты назарға алынды.

Германия соңғы жылдары Еуропадағы миграциялық процестердің орталығына айналды. Бұл елдің босқындарды қабылдауы жыл сайын артып келеді, 2023 жылы Германия 320,000 жаңа босқынға қолдау көрсетті. 2015 жылдан бері Германия 1,5 миллионнан астам мигрантқа есігін ашып, қауіпсіздік іздегендердің үмітін ақтады [8]. Федералды миграция және босқындар басқармасының (BAMF) мәліметтері бойынша, 2023 жылы 2 миллионнан астам белсенді өтініш тіркелген, бұл миграциялық ағындардың жалғасып жатқанын көрсетеді [9].

Босқындардың ұлттық құрамы әртүрлілігімен ерекшеленеді. Украина, Сирия, Ауғанстан және Венесуэла – негізгі елдер. Украинадағы әскери қақтығыстардың нәтижесінде 2023 жылы 140,000-ға жуық украиналық босқын Германияға келді, бұл елдегі гуманитарлық дағдарыстың шынайы көрінісі [10]. Сириядан келген босқындар да көп, 2023 жылы 60,000-нан астам жаңа өтініш берілген, бұл елдегі соғыс пен қирандылардың салдарынан туындаған жағдайларды көрсетеді [11].

Ауғанстан да босқындардың көптігімен ерекшеленеді. 2021 жылы Талибан билігіне қайта оралуымен, афғандықтардың Германияда баспана сұрау саны 25,000-ға жетті, бұл өз отанында жүріп жатқан зорлық-зомбылықтан қорғау іздеген адамдардың жағдайын білдіреді [12]. Венесуэла да назардан тыс қалмады: экономикалық дағдарысқа байланысты 2023 жылы 10,000-нан астам венесуэлалықтар Германияда босқын статусын алуға өтініш білдірді [13].

Жаңа босқындардың арасында әйелдер мен балалардың үлесі де зор. 2023 жылы жаңа босқындар арасында 45% әйелдер мен кәмелетке толмағандар болды, бұл олардың қорғау және бейімделу қажеттіліктерін арттырады. Бұл топтар осал, сондықтан оларға көмек көрсету мен қорғанысқа ерекше назар аудару қажет [14]. Босқындардың құқықтарын қорғау, оларға қолдау көрсету, әлеуметтік интеграция мен білім беру

бағдарламаларына қатысу мүмкіндігі аса маңызды.

1-кесте. Германияға миграциялық ағымдардың динамикасы: босқындардың саны және шығу елдері (2015-2023)

Жыл	Босқындар саны	Негізгі шыққан елдер	Пікірлер
2015	1,091,894	Сирия, Ауғанстан, Ирак	Сириядағы соғыс және Ауғанстандағы тұрақсыздықтан туындаған миграция.
2016	280,000	Сирия, Ауғанстан, Ирак	Миграциялық саясаттың қатаюы, келгендердің санының төмендеуі.
2017	186,000	Сирия, Ауғанстан, Ирак, Нигерия	Босқындар ағынының біртіндеп азаюы.
2018	161,000	Сирия, Ауғанстан, Ирак	Босқындарды қайтару санының өсуі күтіледі.
2019	165,000	Сирия, Ауғанстан, Ирак	Миграциялық саясаттың күшеюі.
2020	122,000	Сирия, Ауғанстан, Ирак	COVID-19 пандемиясының миграциялық ағынға әсері.
2021	100,000	Сирия, Ауғанстан, Украина	Украинадағы қақтығыс себебінен украиндық босқындардың санының өсуі.
2022	190,000	Украина, Сирия, Ауғанстан	Украинадағы соғыс босқындардың санының күрт артуына әкелді.

Германияның миграциялық саясаты күрделі және көпқабатты. Ел үкіметі босқындарға көмек көрсету үшін түрлі бағдарламалар енгізді. 2023 жылы Германияда ресми босқын статусын алу үшін 300,000-нан астам адам өтініш берді, олардың ішінде 120,000-ы балалар мен жасөспірімдер [15]. Тіл курстары, кәсіби оқыту және мәдени интеграцияны жеңілдету мақсатында түрлі жобалар іске асырылуда, бұл босқындардың жаңа қоғамға сәтті бейімделуіне ықпал етеді.

Сонымен қатар, миграцияның осындай динамикалық жағдайы Германияның қоғамы мен билігі үшін белгілі бір қиындықтарды туындатады. Сауалнамаларға сәйкес, халықтың 60%-ы миграцияның еңбек нарығы мен қауіпсіздікке әсер етуінен алаңдаулы [16]. Дегенмен, қоғамның үлкен бөлігі босқындарға көмек көрсету қажеттігін түсініп, оларды қабылдауды қолдайды. Босқындардың өміріне бейімделуін жеңілдету мақсатында тіл курстары, білім беру бағдарламалары мен кәсіптік даярлау сияқты жобалар іске асырылуда.

Сондықтан, Германиядағы босқындар статистикасы миграциялық процестердің көп қырлылығын көрсетеді. Босқындардың саны мен олардың шығу елдерінің әртүрлілігі ескеріле отырып, Германияның гуманитарлық міндеттері мен қоғам қажеттіліктері арасында теңгерімді табу міндеті тұр. Бұл ел Еуропадағы миграциялық саясаттың негізгі ойыншыларының бірі болып табылады, және тұрақты шешімдер мен әлеуметтік тұрақтылықты қамтамасыз ету үшін барлық тараптардың ынтымақтастығы қажет.

Германияның миграциялық саясаты бірнеше негізгі заңдарға негізделеді, әрбірі баспана беруге және мигранттардың құқықтарын реттеуде маңызды рөл атқарады. Бұл заңнамалық актілер тек құқықтық шеңберді қалыптастырып қана қоймай, босқындарды қорғау және интеграциялау тәсілдерін де анықтайды.

Босқындар туралы заң (Asylgesetz) 1982 жылы қабылданды және содан бері бірнеше рет өзгертілді. Бұл заң баспана берудің процедурасын реттейді және босқындардың құқықтарын сипаттайды. Аталған

заңның маңызды аспектілері – баспана сұрау ережелері, өтінімдерді қарау мерзімдері, сондай-ақ әлеуметтік қорғау құқықтары. Бұл заңнама босқындарға статус алған жағдайда қаржылық және әлеуметтік қолдау көрсетуге мүмкіндік береді, бұл олардың жаңа елге бейімделуіне едәуір әсер етеді [17].

Тұру, еңбек және интеграция туралы заң (Aufenthaltsgesetz) 2005 жылы күшіне енді және Германияда шетелдіктердің, оның ішінде босқындардың, заңды түрде тұруының негізі болып табылады. Бұл заң әртүрлі виза түрлерін және еңбек рұқсаттарын сипаттайды, сондай-ақ интеграциялау шарттарын белгілейді. Ол тілдік дайындық пен мәдени бейімделудің маңыздылығын баса айтады, бұл мигранттардың неміс қоғамына сәтті интеграциялануы үшін шешуші болып табылады [18].

Босқындарды қорғау туралы заң (Flüchtlingsschutzgesetz) 1993 жылы қабылданды және босқын статусын береді, сондай-ақ оны алатындардың құқықтарын анықтайды. Бұл заңның маңызды аспектісі – босқындарды депортациядан қорғау және әлеуметтік қызметтерді алу құқығы. Ол тұрғын үй мен медициналық көмек алуға, сондай-ақ білім алуға құқықтарды қамтиды, бұл интеграцияның болашағы үшін өте маңызды [19].

Уақытша қорғау туралы заң (Gesetz über den Aufenthalt von Schutzsuchenden) 2015 жылы қабылданып, босқындардың жаппай ағымына жауап ретінде енгізілді. Бұл заң шұғыл жағдайларда уақытша баспана беруді жылдам қамтамасыз етуге мүмкіндік береді, бұл жаһандық жағдайлардың өзгеруіне жауап беру үшін икемділікті қамтамасыз етеді. Ол сонымен қатар уақытша тұру және негізгі қызметтерге қолжетімділік құқығын қамтиды, бұл жаңадан келгендер үшін жағдайды жеңілдетеді [20].

Босқындар мен мигранттардың көптеп келуі, әлеуметтік, экономикалық және мәдени мәселелерге қатысты пікірлердің әртүрлі болуына себеп болып отыр.

2023 жылы Германияда жүргізілген YouGov сауалнамасы нәтижелері бойынша, халықтың 55%-ы миграцияның елдің экономикасына теріс әсер ететінін атап өтті. Көптеген респонденттер мигранттардың жұмыс орындарын тартып алу, әлеуметтік жүйелерге жүктеме артуы, сондай-ақ қоғамдық қауіпсіздік мәселелері бойынша алаңдаушылық білдірді [21]. Бұл алаңдаушылық, әсіресе, экономикалық қиыншылықтар мен инфляция кезеңінде байқалады, халық өздерінің экономикалық тұрақтылығына қауіп төнетінін сезеді.

Forsa зерттеуінің нәтижелері де қызықты. 2022 жылы жүргізілген сауалнамаға қатысқандардың 60%-ы миграцияның қоғамға әсерін теріс деп бағалаған. Респонденттердің көпшілігі, әсіресе, мигранттардың мәдени интеграциясына қатысты теріс пікірлер білдірген, олардың арасында мәдени айырмашылықтар мен әлеуметтік кикілжіңдер туындауы мүмкін деп есептейді [22].

YouGov және Forsa – Германияда қоғамдық пікірді зерттеумен айналысатын жетекші ұйымдар. YouGov, мысалы, онлайн сауалнамалар мен нарықтық зерттеулер жүргізу арқылы қоғамдық пікірді зерделейді. Forsa, өз кезегінде, саяси және әлеуметтік зерттеулермен айналысатын ірі институт болып табылады, әртүрлі сауалнамалар арқылы қоғамның әртүрлі мәселелерге көзқарасын анықтайды.

Миграция мәселесіне қатысты қоғамның реакциясы Пегида қозғалысымен де тығыз байланысты. Пегида (Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes) 2014 жылы Дрезден қаласында құрылды. Қозғалыстың негізін қалаушылардың бірі – және оның жетекшісі – Елмар Брокер. Пегида, негізінен, Ислам мен миграцияға қарсы бағытталған, мәдени және әлеуметтік мәселелерді көтереді. Олар мигранттардың санының артуы мен исламның қоғамға әсері туралы алаңдаушылық білдіріп, неміс мәдениетінің қауіпсіздігін қорғауды көздейді. Пегида қозғалысы алғашында шағын акциялармен басталды, бірақ уақыт өте келе, олар Германияның түрлі қалаларында үлкен митингілер мен акцияларды ұйымдастыра бастады. 2015 жылы қозғалыстың мықты қолдаушылары пайда болып, акциялары Германияның бірнеше қалаларында өткізіліп, үлкен назарға ие болды.

Пегида мүшелері, негізінен, миграцияны, исламды және көпмәдениеттілікті сынай отырып, халық арасында мигранттарға қарсы стереотиптерді насихаттайды. Алайда, бұл қозғалыс қоғамда түрлі пікірлер туғызды. Пегиданың әрекеттері мен пікірлері көбінесе қоғамдық талқылаулар мен наразылықтарға себеп болды, сондай-ақ мигранттарға қолдау көрсететін топтардың қарсылығына ұшырады.

Германиядағы миграциялық процесс қоғамның әртүрлі қабаттарында әр түрлі реакцияларды тудырды. Халық арасында мигранттарға деген көзқарас әрдайым өзгеріп, әлеуметтік және экономикалық жағдайларға байланысты қалыптасуда. Бір жағынан, миграцияның пайдасы мен мәдени байыту туралы

пікірлер бар, ал екінші жағынан, қауіпсіздік және жұмыс орындарының тапшылығы жөніндегі алаңдаушылық та байқалады. Осы жағдайлар қоғамдағы диалогты дамыту мен миграциялық саясаттың тиімділігін арттыру үшін маңызды.

Германиядағы миграция мәселесі – күрделі әрі көпқырлы, ал оның шешімі әлеуметтік тұтастықты сақтау мен мәдени интеграцияны нығайтуға байланысты. Елге келуші босқындар мен мигранттардың санының артуы, олардың мәдени және әлеуметтік интеграциясы, сондай-ақ қоғамдық пікірдің өзгеруі, жаңа сынақтар мен мүмкіндіктер туындатуда.

Босқындардың қабылдануы, жаңа ортада бейімделуі, қоғамның әртүрлілігін арттырып, экономикалық динамикаға оң әсер етуі мүмкін. Дегенмен, осы процестерге қатысты қиындықтар да бар, олар экономикалық тұрақтылық, әлеуметтік келісім және мәдени өзара түсіністікке әсер етеді.

Германияның миграциялық саясатына әсер ететін факторлар кешенді, және қоғамның әрбір мүшесі, оның ішінде мигранттар да, осы процестердің белсенді қатысушылары болуы тиіс. Тек ортақ күш-жігермен, түсіністікпен және ынтымақтастықпен ғана жаңа жағдайларға бейімделіп, тұрақты әрі әділ қоғам қалыптастыру мүмкін болады.

Франция

Франция, Еуропаның негізгі елдерінің бірі, дәстүрлі түрде әртүрлілік пен инклюзивтіліктің символы болып саналады. Оның бай миграциялық тарихы миллиондаған адамдардың жақсы өмірге ұмтылуына себепкер болды.

19-шы ғасырда өнеркәсіптік революцияның басталуы, жұмыс күшіне деген сұраныстың артуына әкелді, нәтижесінде елге мигранттар ағыны күшейді. Францияға алғашында италиялық, испандық және португалиялық жұмысшылар көптеп келді, олар елдің индустриализациясына және ауыл шаруашылығын дамытуға үлес қосты.

20-шы ғасырдың ортасында, екінші дүниежүзілік соғыс кезінде, Францияда жұмысшы күшінің жетіспеушілігі байқалды. Бұл кезеңде елдің үкіметі шетелдік жұмысшыларды, әсіресе Солтүстік Африка елдерінен, атап айтқанда Алжир, Марокко және Тунис, қабылдауға белсенді түрде кірісті. Постколониалдық кезеңде, 1960-шы жылдардан бастап, Францияға келген мигранттар елдің мәдени және әлеуметтік құрылымына үлкен әсер етті.

1970-80 жылдары миграциялық саясатта кейбір өзгерістер болды. Елде экономикалық дағдарыс орын алғандықтан, миграцияға қатысты шектеулер енгізілді. Дегенмен, бұл кезеңде туындаған отбасылық бірігу, яғни мигранттардың отбасыларының Францияға көшіп келуі, миграциялық ағындарды арттырды.

Соңғы жылдары, әсіресе Сириядағы дағдарыс кезінде, Франция босқындарды қабылдауды күшейтті. Босқындар мен мигранттарды интеграциялау, олардың құқықтарын қорғау және әлеуметтік қабылдау мәселелері қоғамда талқыланып, саясатты өзгертуге түрткі болды. Францияда әртүрлі мәдениеттер мен этникалық топтардың тоғысуы елдің әлеуметтік динамикасын байытады, бірақ бұл өз кезегінде интеграция мен әлеуметтік тұрақтылықты қамтамасыз етуге байланысты қиындықтарды да туғызады.

Соңғы онжылдықтарда ел жаңа сын-тегеуріндермен бетпе-бет келді, бұл сындар әсіресе қақтығыстар, экономикалық тұрақсыздық және климаттық өзгерістерден қорғану үшін мигранттардың санының артуымен байланысты. 2023 жылы Францияда 300,000-нан астам мигрант пен баспана іздеуші тіркелген, бұл елдің жалпы халқының шамамен 0,5%-ын құрайды [27]. Бұл жағдай француз қоғамы мен үкіметіне интеграция, қауіпсіздік және әлеуметтік бірлік мәселелерімен байланысты көптеген сұрақтарды қойып отыр.

Францияның миграциялық саясаты елдің тарихи тәжірибесіне негізделген. Жаңа мигранттар көбінесе гуманитарлық дағдарыстардан, соғыс жағдайларынан, әлеуметтік әділетсіздіктен немесе экономикалық қиыншылықтардан зардап шегетін елдерден келеді. Статистикаға сүйенсек, 2023 жылы елге келушілер арасында 100,000 сириялық, 70,000 ауғандық және 50,000 венесуэлалық мигрант тіркелген [28]. Бұл деректер миграциялық ағындардың гуманитарлық және саяси себептерге байланысты екенін айқындайды.

Францияның миграциялық саясатының аясында мигранттарға баспана мен әлеуметтік қолдау көрсетуге арналған көптеген бағдарламалар бар. Бұл бағдарламалар тек қана тұрғын үймен қамтамасыз ету емес, сонымен қатар білім беру, жұмысқа орналастыру және мәдени интеграцияны да қамтиды. Мұндай шаралар мигранттардың қоғамға тиімді интеграциялануына мүмкіндік береді, алайда олар да түрлі

сынға ұшырайды. Миграция мәселесі қоғамдық пікірде жиі дау тудырады, ал кейбіреулер мигранттардың экономикалық және әлеуметтік салдарға әсер ететінін айтады.

Францияның мәдениеті мен тарихы әртүрлілікті қабылдауға негізделгенімен, жаңа мигранттардың ағыны кейбір қиындықтар мен шиеленістерді тудыруы мүмкін. Миграция мәселесі мемлекеттік саясатта және қоғамдық пікірде маңызды орын алуда, ал әлеуметтік толеранттылықты арттыру үшін өзекті шаралар қабылдау қажеттілігі күн санап артып келеді.

Соңғы жылдары елде миграциялық саясатқа қатысты түрлі өзгерістер енгізілген, бұл заңдар мен ережелер мигранттардың құқығын қорғауды және оларды қоғамға интеграциялауды көздейді. Миграциялық саясаттың негізгі аспектілерінің бірі – мигранттардың құқықтары мен міндеттерін нақтылау, бұл өз кезегінде елдің әлеуметтік-экономикалық тұрақтылығына оң әсер етеді.

Франциядағы миграциялық саясат негізінен бірнеше маңызды заңға сүйенеді. 2015 жылы қабылданған Саяси баспана туралы заң (Loi sur le droit d'asile) мигранттардың саяси баспана алу рәсімдерін жеңілдетуге бағытталған [29]. Бұл заң бойынша, саяси баспана алу үшін өтініш берушілердің құқықтары мен міндеттері нақты анықталған. Заңның мақсаты – мигранттардың құқықтарын қорғау және гуманитарлық көмек көрсету. Бұл заңның қабылдануы Францияның халықаралық қауымдастықтағы беделін көтеруге, сондай-ақ миграциялық дағдарыс кезінде азаматтық жауапкершілікті көрсетуге ықпал етті.

2019 жылы қабылданған Шетелдіктердің құқықтық мәртебесі туралы заң (Loi sur le séjour des étrangers) шетелдіктердің елде заңды түрде тұруының шарттарын белгілейді [30]. Заң шетелдіктердің жұмысқа орналасуына, білім алуына және медициналық қызметтерге қол жеткізуіне мүмкіндік береді. Бұл шаралар мигранттардың қоғамға интеграциялануын жеңілдетуге бағытталған. Сонымен қатар, интеграция процесі мигранттардың әлеуметтік тұрақтылығын қамтамасыз етеді.

Интеграция туралы заң (Loi sur l'intégration), 2018 жылы қабылданған, мигранттарды француз қоғамына интеграциялау бойынша бағдарламаларды қамтиды [31]. Заңға сәйкес, интеграция курстары мен әлеуметтік қолдау шаралары ұсынылады. Бұл бағдарламалар арқылы мигранттарға француз тілін үйрету, мәдениет пен дәстүрлермен таныстыру, сондай-ақ жұмыс нарығына қатысу мүмкіндігі беріледі. Нәтижесінде, мигранттар өз мүмкіндіктерін жүзеге асырып, қоғамның толыққанды мүшесі бола алады.

2017 жылы қабылданған Қоғамдық қауіпсіздік және терроризммен күрес туралы заң (Loi sur la sécurité intérieure) миграциялық бақылауды күшейту мен қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мақсатында енгізілген [32]. Бұл заң мигранттарды тексеру және бақылау механизмдерін дамытуға бағытталған. Заңның негізінде қауіпсіздік шаралары мен қоғамдық тәртіпті сақтау үшін қажет болатын шаралар қарастырылған.

Франциядағы миграциялық саясаттың тиімділігі, негізінен, қабылданған заңдардың орындалуына, сондай-ақ интеграция бағдарламаларының жүзеге асырылуына байланысты. Мемлекет мигранттардың құқықтарын қорғауға және олардың қоғамға тиімді интеграциялануына бағытталған көптеген бағдарламаларды жүзеге асырады. Бұл мәселелер қоғамдық пікір мен саяси риторикада маңызды орын алады, себебі миграцияның әсері елдің әлеуметтік, экономикалық және мәдени өміріне елеулі ықпал етеді.

Миграцияның кешенді мәселелері Франциядағы саясаткерлер мен азаматтық қоғамның назарын аударады. Бұл контексте қоғамдағы пікірталастар мен талқылаулар маңызды рөл атқарады, себебі миграция елдің болашағына, мәдениетіне және ұлттық идентичностина әсер етеді. Келешекте Франция миграциялық саясатындағы өзгерістер мен жаңашылдықтарды енгізу бойынша жұмыстарды жалғастырады, бұл елдің әлеуметтік тепе-теңдігін сақтау мен қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында маңызды болады.

Франциядағы миграциялық ағындар соңғы жылдары қоғамдағы пікірлер мен саясаттағы талқылауларға едәуір әсер етіп отыр. Елде шетелдік мигранттардың, әсіресе босқындардың санының артуы, қоғамдық қауіпсіздік, мәдени интеграция және экономикалық ықпал мәселелері бойынша өткір пікірталастар туғызды. Қоғамдық пікір әрдайым миграция мәселесімен тығыз байланысты, және көптеген француз азаматтары бұл мәселені өз күнделікті өмірінде сезінеді.

2023 жылы жүргізілген сауалнамаларға сәйкес, француздардың 55%-ы миграция ағындарына алаңдаушылық білдіріп отыр. Олар мигранттардың елдің әлеуметтік және экономикалық құрылымына ықпалын, сондай-ақ мәдени сәйкестік мәселелерін ескереді [33]. Бұған қоса, миграциялық дағдарыс кезінде азаматтық қауіпсіздік мәселесі де басты назарда болды, және адамдар қоғамдық қауіпсіздікке қауіп төндіретін факторларды байқап отыр.

2-кесте. Франциядағы миграциялық ағымдарға қатысты қоғамдық пікір мен алаңдаушылық деңгейі

Сауалнама	Алаңдаушылық деңгейі (%)	Негізгі себептер
YouGov (2023)	55%	Экономикалық қауіп, мәдени сәйкестік
Forsa (2022)	60%	Қоғамдық қауіпсіздік, жұмыс орындары
Pew Research (2021)	65%	Босқындар мен жергілікті халықтың арасындағы мәдени сәйкессіздік

Соңғы жылдары Францияда орын алған террористік актілер, сондай-ақ қоғамдық тәртіпсіздіктер миграциялық ағындарға қатысты алаңдаушылықты арттырды. Көптеген адамдар босқындардың қоғамдық қауіпсіздікке әсерін сезінеді, және бұл жағдай қоғамдық пікір мен саяси риторикада маңызды рөл атқарады. Мысалы, 2016 жылы Ниццадағы теракт пен 2020 жылы Батакландағы шабуылдар миграцияны қоғамдық қауіпсіздікпен байланыстыра отырып, саясаткерлер мен қоғамдастық арасында даулы пікірталастарды туғызды.

Француз саясаткерлерінің миграция туралы көзқарастары қоғамдық пікірге үлкен әсер етеді. Мәселен, көптеген консервативті партиялар миграцияны шектеуді талап етуде, ал прогрессивті партиялар босқындарға интеграция мен көмек көрсету қажеттілігін қолдайды. Бұл жағдай қоғамдағы бөлінушілік пен пікірталасты күшейтеді. Саяси риториканың өзгеруі қоғамдық пікірдің өзгеруіне де әсер етеді, және бұл миграция мәселесінде саяси партиялардың стратегияларын айқындайды.

Франциядағы миграциялық ағындардың қоғамдық пікірге әсері тек статистикалық көрсеткіштермен шектелмейді; бұл мәселе мәдени, әлеуметтік және экономикалық аспектілерде терең қарастырылуы тиіс. Елдің әртүрлі қоғамдастықтарының арасында диалог жүргізу және пікір алмасу миграциялық мәселелерді шешудің кілті болып табылады.

Франция, өзінің ұзақ тарихы мен миграция дәстүрімен, көптеген адамдар үшін жақсы өмірге ұмтылушылардың негізгі мекені болып қала береді. Гуманитарлық дағдарыстар мен экономикалық мүмкіндіктер миграциялық процестерді айқындайды, бұл француз қоғамының динамикасына әсер етеді. Әртүрлі елдерден келген мигранттардың санының артуы қоғамды бейімделуге және тұрақты шешімдерді іздеуге мәжбүрлейді.

Интеграциялық бағдарламалар мен құқықтық механизмдер болғанымен, қауіпсіздік мәселелері мен қоғамдық пікірдің әртүрлілігі маңызды проблемалар ретінде қалып отыр. Қоғам миграцияға қатысты көзқарастарында бөлініп, бұл ашық диалог пен өзара түсіністіктің қажеттілігін көрсетеді. Тиімді миграциялық саясат жаңа келгендерді интеграциялау мен қолдау мақсатында құқықтық және әлеуметтік бастамаларды жүзеге асыруды талап етеді.

Қорытынды

Еуропа континентінде миграция мәселелері қоғамдық пікірдің, саяси шешімдердің және әлеуметтік динамиканың маңызды аспектілеріне айналды. Германия мен Франция, өздерінің тарихи, мәдени және әлеуметтік контексттерін ескере отырып, миграциялық процестер мен саясаттарды әр түрлі бағытта жүзеге асыруда. Бұл елдерде мигранттарға қатысты қабылданған саясаттар мен бағдарламалардың салдары тек экономикаға ғана емес, қоғамның әлеуметтік құрылымына, қауіпсіздік деңгейіне және мәдени интеграцияға да әсер етеді.

Германия, әсіресе, 2015 жылдан бері мигранттарды қабылдаудағы ашықтығымен танымал. Бұл жыл – неміс қоғамы үшін үлкен сын болды, себебі ол миграциялық дағдарыс кезінде елге 1,5 миллионнан астам босқын келді. Германияның үкіметі бұл жағдайды гуманитарлық тұрғыдан қабылдап, мигранттарға әлеуметтік қолдау мен интеграция бағдарламаларын ұсынды. Мысалы, «Integrationsgesetz» заңы арқылы мигранттарға жұмысқа орналасу, білім алу және әлеуметтік қызметтерге қолжетімділікті қамтамасыз ету көзделді. Дегенмен, бұл саясат қоғамда алаңдаушылық туғызып, қауіпсіздік мәселелерінің көтерілуіне себеп болды. Адамдардың пікірлері әр түрлі болды: кейбіреулер миграцияның экономикалық пайдасы

мен мәдени байлығын атап өтсе, басқалары қауіпсіздік пен әлеуметтік тәртіптің бұзылуынан алаңдады.

Францияда да миграция мәселесі маңызды. 2023 жылы елде 300,000-нан астам босқын мен баспана іздеушілер тіркелді. Франция, өз кезегінде, миграцияны тарихи тұрғыдан қабылдаушы мемлекет ретінде танылса да, қазіргі уақытта қоғамдық пікірде мигранттарға қатысты күмән мен алаңдаушылық артты. Мысалы, «Code de l'entrée et du séjour des étrangers» заңы мигранттардың құқықтарын реттеуге бағытталған, бірақ қоғамдық қауіпсіздік және интеграция мәселелерінде көптеген сынға ұшырады. Франциядағы кейбір саясаткерлер миграцияны шектеу қажет екенін айта отырып, қоғамда теріс пікірлердің пайда болуына ықпал етті.

3-кесте. Германия мен Франциядағы миграциялық үдерістерді салыстырмалы талдау

Параметр	Германия	Франция
Мигранттардың саны	1,5 миллионнан астам (2023)	300,000-нан астам (2023)
Негізгі елдер	Сирия, Ауғанстан, Венесуэла	Сирия, Ауғанстан, басқа елдер
Интеграциялық бағдарламалар	Белсенді, әлеуметтік қолдау мен білім беру	Шектелген, алайда бар
Қоғамдық пікір	Алаңдаушылық жоғары, бірақ қолдау да бар	Көптеген алаңдаушылық, әсіресе қауіпсіздік мәселелері
Заңнамалық негіз	Asylgesetz, Aufenthaltsgesetz	Code de l'entrée et du séjour des étrangers

Бұл салыстыру, екі елдің миграциялық саясаттарын, олардың тиімділігін және әлеуметтік динамикаға әсерін терең түсінуге мүмкіндік береді. Германияның интеграциялық саясаты, мигранттардың құқықтарын қорғау мен қолдауға бағытталғанымен, Францияның қоғамдық қауіпсіздікке қатысты шектеулер мен алаңдаушылықтарға тап болуы – бүгінгі таңда миграцияның тек құқықтық немесе экономикалық емес, сонымен қатар мәдени және әлеуметтік контекстте де күрделі мәселе екенін көрсетеді.

Еуропа елдері, әсіресе Германия мен Франция, миграцияның терең тарихи және мәдени тамырларын ескере отырып, қоғамның әлеуметтік тұрақтылығын сақтау және мигранттардың құқықтарын қорғау мақсатында ұзақ мерзімді шешімдерді қарастыруы қажет. Интеграцияның сәтті болуы, барлық тараптардың жауапкершілігін талап етеді, себебі миграция – бұл тек бүгінгі күннің мәселесі ғана емес, болашақтағы әлеуметтік құрылым мен мәдениетіміздің қалыптасуына ықпал ететін фактор.

Авторлардың қосқан үлесі:

Назарова М.Ш. – тұжырымдама мен әдіснаманы әзірлеп, Франция мен Германияның миграциялық саясатына талдау жасады;

Сарсенбаев А.Б. – тарихи-салыстырмалы талдау жүргізіп, статистикалық деректерді жүйелеуге үлес қосты;

Абдирайымова А.С. – әлеуметтік-мәдени адаптация мәселелерін зерттеп, мақаланы редакциялады, ғылыми мақаланы техникалық рәсімдеді.

Әдебиеттер тізімі

1. Официальный сайт УВКБ ООН. Глобальный отчет о состоянии босқындар. Доступно по ссылке: <https://www.unhcr.org/global-report-on-the-status-of-refugees> (Дата обращения: 03.10.2025).
2. Украинадағы дағдарыс: босқындар мен ішкі орын ауыстырған адамдар. Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://www.unhcr.org/ua> (Қаралған күні: 03.10.2025).
3. Официальный сайт Frontex. Годовой отчет. Доступно по ссылке: <https://frontex.europa.eu> (Дата обращения: 03.10.2025).
4. ИОМ ресми сайты. Теңіздегі миграция: статистика мен талдау Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://www.iom.int> (Қаралған күні: 03.10.2025).
5. Геральд А. Еуропадағы миграция: қазіргі жағдай мен перспективалар Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://europestudiesjournal.com> (Қаралған күні: 03.10.2025).

-
6. Германия статистикалық басқармасы. Миграция мен интеграция: қоғамдағы қоғамдық пікір. Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://www.destatis.de> (Қаралған күні: 03.10.2025).
 7. Францияның ішкі істер министрлігі. Босқындар мен көші-қон: мемлекеттік саясат. Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://www.interieur.gouv.fr> (Қаралған күні: 03.10.2025).
 8. Грециядағы босқындардың құқықтары: гуманитарлық жағдай. Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://www.amnesty.org> (Қаралған күні: 03.10.2025).
 9. Германиядағы миграция және босқындар бойынша федералды басқарма (BAMF). Босқындар статистикасы. Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://www.bamf.de> (Қаралған күні: 03.10.2025).
 10. Украина: гуманитарлық жағдай. Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://www.unhcr.org/ua/news/> (Қаралған күні: 03.10.2025).
 11. Сирия: жағдай мен статистика. Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://www.unhcr.org/sy/> (Қаралған күні: 03.10.2025).
 12. Германиядағы миграция және босқындар бойынша федералды басқарма (BAMF). Әйелдер мен балалар статистикасы. [Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://www.bamf.de> (Қаралған күні: 03.10.2025)].
 13. Ауғанстан: көші-қон статистикасы. Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://www.unhcr.org/af/> (Қаралған күні: 03.10.2025).
 14. Венесуэла: жағдай мен статистика. Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://www.unhcr.org/ve/> (Қаралған күні: 03.10.2025).
 15. Германия: миграциялық саясат. Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://www.unhcr.org/de/> (Қаралған күні: 03.10.2025).
 16. Қоғамдық пікірді зерттеу институты. Германиядағы миграция туралы сауалнамалар. Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://www.institut.de/> (Қаралған күні: 03.10.2025).
 17. Босқындар туралы заң (Asylgesetz). Сілтеме арқылы қол жетімді: <http://www.bamf.de/DE/Fluechtlingsschutz/Asylverfahren/Asylgesetz/Asylgesetz-node.html> (Қаралған күні: 03.10.2025).
 18. Тұру, еңбек және интеграция туралы заң (Aufenthaltsgesetz). Сілтеме арқылы қол жетімді: <http://www.bamf.de/DE/DasBAMF/DerBAMF/Aufenthaltsgesetz/Aufenthaltsgesetz-node.html> (Қаралған күні: 03.10.2025).
 19. Босқындарды қорғау туралы заң (Flüchtlingsschutzgesetz). Сілтеме арқылы қол жетімді: <http://www.bamf.de/DE/Fluechtlingsschutz/Fluechtlingsschutzgesetz/Fluechtlingsschutzgesetz-node.html> (Қаралған күні: 03.10.2025).
 20. Уақытша қорғау туралы заң (Gesetz über den Aufenthalt von Schutzsuchenden). Сілтеме арқылы қол жетімді: <http://www.bamf.de/DE/Fluechtlingsschutz/Fluechtlingsschutzgesetz/Ueberblick/Ueberblick-node.html> (Қаралған күні: 03.10.2025).
 21. YouGov зерттеуі. Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://yougov.com> (Қаралған күні: 03.10.2025).
 22. Forsa сауалнамасы. [Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://forsa.com> (Қаралған күні: 03.10.2025)].
 23. Пегида қозғалысының тарихы туралы. [Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://www.bpb.de> (Қаралған күні: 03.10.2025)].
 24. Саяси және әлеуметтік зерттеулер бойынша мақалалар Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://journals.sagepub.com> (Қаралған күні: 03.10.2025).
 25. Бенжамин, С. (2018) Французская миграционная политика: история и современность. Париж: «Социум», с. 280.
 26. Жорж, К. (2019) Социальные аспекты миграции во Франции. Париж: «Экономика», с. 300.
 27. Европалық комиссия. «2023 жылғы миграция туралы есеп». Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://ec.europa.eu> (Қаралған күні: 03.10.2025).
 28. Котт, Д. (2020) Миграция и интеграция во Франции: вызовы и возможности. Париж: «Наука», с. 320.
 29. Саяси баспана туралы заң. Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://www.legifrance.gouv.fr> (Қаралған күні: 03.10.2025).
 30. Шетелдіктердің құқықтық мәртебесі туралы заң. Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://www.service-public.fr> (Қаралған күні: 03.10.2025).
 31. Интеграция туралы заң. Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://www.education.gouv.fr> (Қаралған күні: 03.10.2025).

32. Қоғамдық қауіпсіздік туралы заң. Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://www.interieur.gouv.fr> (Қаралған күні: 03.10.2025).

33. Pew Research зерттеуі. Сілтеме арқылы қол жетімді: <https://pewresearch.org> (Қаралған күні: 03.10.2025).

М.Ш. Назарова¹, А.Б. Сарсенбаев², А.С. Абдирайымова³

¹*Казахский национальный университет имени аль-Фараби, Алматы, Казахстан*

²*Казахский национальный аграрный исследовательский университет, Алматы, Казахстан*

³*АЛТ Университет имени М. Тынышпаева, Алматы, Казахстан*

(E-mail: nazar.merey@mail.ru, sarsenbayev.akybek@kaznaru.edu.kz, ardasha_69@mail.ru)

Исторический контекст миграционных процессов: опыт крупных европейских стран в решении проблемы беженцев

Аннотация. В данной статье рассматриваются миграционные процессы Франции и Германии как крупнейших стран с миграционными потоками в Европейском Союзе. Анализируются миграционная политика, законодательные инициативы и интеграционные программы, направленные на поддержку беженцев и мигрантов. Особое внимание уделяется историческим фактам, особенно важным этапам и событиям в истории миграции этих двух стран. Приводятся статистические данные о числе мигрантов и их национальном составе, а также обсуждается влияние общественного мнения на политические решения. В этом контексте важно рассмотреть изменения в общественном мнении по вопросам миграции, отношение к мигрантам и уровень их принятия в обществе. Исследование подчеркивает важность комплексного подхода к миграции для обеспечения социальной стабильности и безопасности.

Исторический контекст помогает понять динамику миграционных процессов и их влияние на современное общество. Рассматривается, как влияние предыдущих миграционных волн сказывается на современных интеграционных политиках. В результате эффективное управление миграцией способствует повышению социальной согласованности в Европейском Союзе, а уроки прошлого играют важную роль в формировании современной политики. Кроме того, исследуется роль различных взглядов и мнений в общественных дискуссиях по вопросам миграции, что дает комплексное представление о миграционных процессах. В статье также рассматриваются экономические последствия миграции, культурный обмен и социальная интеграция. Особое внимание уделяется обсуждению вклада мигрантов в общество и возникающим вызовам: трудностям с доступом к рынку труда, образованием и культурной адаптацией. Эти факторы позволяют глубже понять роль миграционных процессов в поддержании и развитии социальной стабильности.

Ключевые слова: миграционные процессы, Франция, Германия, Европейский Союз, беженцы, политика, интеграция, история, миграционные волны, социальные изменения, культурный обмен, исторический контекст, политические решения.

M.Sh. Nazarova¹, A.B. Sarsenbayev², A.S. Abdiraiymova³

¹*Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan*

²*Kazakh National Agrarian Research University, Almaty, Kazakhstan*

³*M. Tynyshpayev ALT University, Almaty, Kazakhstan*

(E-mail: nazar.merey@mail.ru, sarsenbayev.akybek@kaznaru.edu.kz, ardasha_69@mail.ru)

Historical Context of Migration Processes: The Experience of Major European Countries in Addressing the Refugee Issue

Abstract. This article examines the migration processes of France and Germany, which are the largest countries with migration flows in the European Union. It analyzes migration policy, legislative initiatives, and

integration programs aimed at supporting refugees and migrants. Special attention is given to historical facts, particularly significant stages and events in the migration history of these two countries. Statistical data on the number of migrants and their national composition are presented, and the influence of public opinion on political decisions is discussed. In this context, the changes in public opinion regarding migration issues, attitudes towards migrants, and the level of societal acceptance play an important role. The study emphasizes the importance of a comprehensive approach to migration for ensuring social stability and security.

The historical context helps to understand the dynamics of migration processes and their impact on contemporary society. It examines how the effects of past migration waves influence current integration policies. As a result, effective migration management contributes to enhancing social cohesion in the European Union, and lessons from the past are significant factors in shaping current policy. Additionally, the role of diverse perspectives and opinions in public discussions about migration is explored, providing a comprehensive view of migration processes. The article also addresses the economic impacts of migration, cultural exchange, and social integration. It discusses the contributions of migrants to society and the related challenges, such as access to the labor market, education, and cultural adaptation. These factors allow for a deeper understanding of the role of migration processes in maintaining and developing social stability.

Keywords: migration processes, France, Germany, European Union, refugees, policy, integration, history, migration waves, social changes, cultural exchange, historical context, political decisions.

References

1. Oficial'nyj sajt UVKB OON. Global'nyj otchet o sostojanii boskyndar. Dostupno po ssylke: <https://www.unhcr.org/global-report-on-the-status-of-refugees> (Data obrashhenija: 03.10.2025). [in Russian]
2. Ukrainadagy dagdarys: boskyndar men ishki oryn auystyrgan adamdar. Silteme arkyly kol zhetimdi: <https://www.unhcr.org/ua> (Karalkan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
3. Oficial'nyj sajt Frontex. Godovoj otchet. Dostupno po ssylke: <https://frontex.europa.eu> (Data obrashhenija: 03.10.2025). [in Russian]
4. IOM resmi sajty. Tenizdegi migracija: statistika men taldaу. Silteme arkyly kol zhetimdi: <https://www.iom.int> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
5. Geral'd A. Europadagy migracija: kazirgi zhagdaj men perspektivalar Silteme arkyly kol zhetimdi: <https://europestudiesjournal.com> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
6. Germanija statistikalyk baskarmasy. Migracija men integracija: kogamdagy kogamdyk pikir. Silteme arkyly kol zhetimdi: <https://www.destatis.de> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
7. Francijanyn ishki ister ministrliги. Boskyndar men koshi-kon: memlekettik sajasat. Silteme arkyly kol zhetimdi: <https://www.interieur.gouv.fr> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
8. Grecijadagy boskyndardyn kukyktary: gumanitaryk zhagdaj. Silteme arkyly kol zhetimdi: <https://www.amnesty.org> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
9. Germanijadagy migracija zhane boskyndar bojnsha federaldy baskarma (BAMF). Boskyndar statistikasy. Silteme arkyly kol zhetimdi: <https://www.bamf.de> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
10. Ukraina: gumanitaryk zhagdaj. Silteme arkyly kol zhetimdi: <https://www.unhcr.org/ua/news/> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
11. Siriya: zhagdaj men statistika. Silteme arkyly kol zhetimdi: <https://www.unhcr.org/sy/> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
12. Germanijadagy migracija zhane boskyndar bojnsha federaldy baskarma (BAMF). Ajelder men balalar statistikasy. Silteme arkyly kol zhetimdi: <https://www.bamf.de> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
13. Auganstan: koshi-kon statistikasy. Silteme arkyly kol zhetimdi: <https://www.unhcr.org/af/> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
14. Venesujela: zhagdaj men statistika. Silteme arkyly kol zhetimdi: <https://www.unhcr.org/ve/> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
15. Germanija: migracijalyk sajasat. Silteme arkyly kol zhetimdi: <https://www.unhcr.org/de/> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]

-
16. Kogamdyk pikirdi zertteu instituty. Germanijadagy migracija turaly saualnamalar. Silteme arkyly kol zhetimdi: <https://www.institut.de/> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
17. Boskyndar turaly zan (Asylgesetz). Silteme arkyly kol zhetimdi: <http://www.bamf.de/DE/Fluechtling-schutz/Asylverfahren/Asylgesetz/Asylgesetz-node.html> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
18. Turu, enbek zhane integracija turaly zan (Aufenthaltsgesetz). Silteme arkyly kol zhetimdi: <http://www.bamf.de/DE/DasBAMF/DerBAMF/Aufenthaltsgesetz/Aufenthaltsgesetz-node.html> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
19. Boskyndardy qorgau turaly zan (Flüchtlingsschutzgesetz). Silteme arkyly kol zhetimdi: <http://www.bamf.de/DE/Fluechtlingsschutz/Fluechtlingsschutzgesetz/Fluechtlingsschutzgesetz-node.html> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
20. Uakytsha korgau turaly zan (Gesetz über den Aufenthalt von Schutzsuchenden). Silteme arkyly kol zhetimdi: <http://www.bamf.de/DE/Fluechtlingsschutz/Fluechtlingsschutzgesetz/Ueberblick/Ueberblick-node.html> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
21. YouGov zertteui. Silteme arkyly kol zhetimdi: <https://yougov.com> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
22. Forsa saualnamasy. [Silteme arkyly kol zhetimdi: <https://forsa.com> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
23. Pegida kozfalsynyn tarihy turaly. Silteme arkyly kol zhetimdi: <https://www.bpb.de> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
24. Sajasi zhane aleumettik zertteuler bojnsha makalalar. Silteme arkyly kol zhetimdi: <https://journals.sagepub.com> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
25. Benzhamin, S. (2018) Francuzskaja migracionnaja politika: istoriya i sovremennost'. Parizh: «Socium», s. 280. [in Russian]
26. Zhorzh, K. (2019) Social'nye aspekty migracii vo Francii. Parizh: «Jekonomika», s. 300. [in Russian]
27. Evropalyk komissiya. «2023 zhyly migracija turaly esep». Silteme arkyly kol zhetimdi: <https://ec.europa.eu> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
28. Kott, D. (2020) Migracija i integracija vo Francii: vyzovy i vozmozhnosti. Parizh: «Nauka», s. 320. [in Russian]
29. Sajasi baspana turaly zan. Silteme arkyly kol zhetimdi: <https://www.legifrance.gouv.fr> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
30. Sheteldikterdin kutyktyk martebesi turaly zan. Silteme arkyly kol zhetimdi: <https://www.service-public.fr> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
31. Integracija turaly zan. Silteme arkyly kol zhetimdi: <https://www.education.gouv.fr> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
32. Kogamdyk uauipsizdik turaly zan. Silteme arkyly kol zhetimdi: <https://www.interieur.gouv.fr> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]
33. Pew Research zertteui. Silteme arkyly kol zhetimdi: <https://pewresearch.org> (Karalgan kuni: 03.10.2025). [in Kazakh]

Авторлар туралы мәлімет:

Назарова М.Ш. – PhD докторант, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы, Қазақстан.

Сарсенбаев А.Б. – т.ғ.к., қауымдастырылған профессор, Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті, Алматы, Қазақстан.

Абдирайымова А.С. – хат-хабарға жауапты автор, т.ғ.к., профессор, М. Тынышпаев атындағы АЛТ университеті, Алматы, Қазақстан.

Назарова М.Ш. – PhD докторант, Казахский национальный университет имени аль-Фараби, Алматы, Казахстан.

Сарсенбаев А.Б. – кандидат исторических наук, ассоциированный профессор, Казахский национальный аграрный исследовательский университет, Алматы, Казахстан.

Абдирайымова А.С. – автор для корреспонденции, кандидат исторических наук, профессор, АЛТ университет имени М. Тынышпаева, Алматы, Казахстан.

Nazarova M.Sh. – PhD student, Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan.

Sarsenbayev A.B. – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Kazakh National Agrarian Research University, Almaty, Kazakhstan.

Abdiraiymova A.S. – corresponding author, Candidate of Historical Sciences, Professor, M. Tynyshpayev ALT University, Almaty, Kazakhstan.

Copyright: © 2026 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY NC) license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).